

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

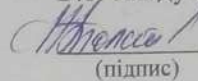
ХІМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ НЕОРГАНІЧНИХ РЕЧОВИН,
ВОДООЧИЩЕННЯ ТА ЗАГАЛЬНОЇ ХІМІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

«На правах рукопису»
УДК 661.13+544.478.03

«До захисту допущено»

В.о. завідувача кафедри

 Толстопалова Н.М.
(підпис) (ініціали, прізвище)

« 21 » 05 2018 р.

Магістерська дисертація

на здобуття ступеня магістра

зі спеціальності 161 Хімічні технології та інженерія

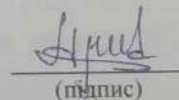
на тему: «Новітній каталізатор на основі кобальт-, азот-
модифікованого активного вугілля»

Виконала:

студентка II курсу, групи ХН-61м

Руда Анастасія Олексіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Керівник:

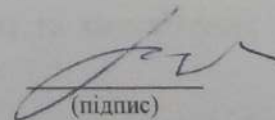
доцент кафедри, к.х.н., доц. Іваненко І.М.

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

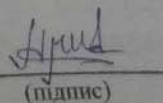
Рецензент: заст. зав. відділом №1 УХП ім. О.О.Цуїка НАН України

к.х.н., с.н.с. Бакалнська О.М.
(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у цій магістерській
дисертації немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Студент

(підпис)

Київ – 2018 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Хіміко-технологічний факультет

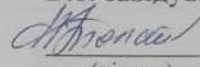
Кафедра технології неорганічних речовин, водоочищення та загальної
хімічної технології

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність – 161 Хімічні технології та інженерія

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

 Толстопалова Н.М.
(підпис) (ініціали, прізвище)

«21» 05 2018 р.

ЗАВДАННЯ на магістерську дисертацію студенту

Рудій Анастасії Олексіївні

1. Тема дисертації «Новітній каталізатор на основі кобальт-, азот-модифікованого активного вугілля», науковий керівник дисертації к.х.н., доц. Іваненко І.М., затверджені наказом по університету від «23» квітня 2018 р. № 1208-с.
2. Термін подання студентом дисертації «15» травня 2018 р.
3. Об'єкт дослідження: кобальт-, азот-модифіковане активне вугілля.
4. Предмет дослідження: синтез, фізико-хімічні властивості та каталітична активність кобальт-, азот-модифікованого активного вугілля.
5. Перелік завдань, які потрібно розробити: відпрацювати методику синтезу кобальт-, азот-модифікованого активного вугілля; синтезувати препаративну партію модифікованого вугілля; дослідити його структурно-адсорбційні параметри, характеристики поверхні, фазовий та кількісний склад; проаналізувати каталітичну активність синтезованих зразків в модельних рідиннофазних каталітичних процесах гідролізу боргідриду натрію та розкладання пероксиду водню і порівняти отримані результати.

6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу: презентація, що містить предмет і об'єкт дослідження, опис методів і методик, основні експериментальні дані, результати та їх обробка, висновки.

7. Орієнтовний перелік публікацій: 2 тези доповідей на конференціях, 2 патенти на корисну модель.

8. Дата видачі завдання: 01 вересня 2017 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Термін виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1	Аналіз літературних джерел з теми науково-дослідної роботи	01.09.17 - 14.01.18	<i>Гем</i>
2	Обґрунтування і вибір методик синтезу та методів дослідження. Підготовка установки до роботи	03.11.17 - 20.11.17	<i>Гем</i>
3	Отримання окисненої форми вихідного вугілля марки Norit SAE SUPER	21.11.17 - 05.12.17	<i>Гем</i>
4	Синтез препаративних серій зразків модифікованого активованого вугілля марки Norit SAE SUPER з різним вмістом кобальту та азоту	06.12.17 - 18.01.18	<i>Гем</i>
5	Дослідження каталітичних властивостей синтезованих зразків в модельних рідиннофазних процесах гідролізу боргідриду натрію та розкладання пероксиду водню	19.01.18 - 25.02.18	<i>Гем</i>
6	Дослідження структурних характеристик, визначення ТНЗ, рН поверхні, питомої площі поверхні кобальт-, азот-модифікованого активного вугілля	26.02.18 - 31.03.18	<i>Гем</i>
7	Узагальнення та обговорення результатів дослідів	01.04.18 - 15.04.18	<i>Гем</i>
8	Оформлення пояснювальної записки та презентації. Попередній захист магістерської дисертації. Рецензування роботи	16.04.18 - 15.05.18	<i>Гем</i>

Студент

Науковий керівник дисертації

Гем

(підпис)

Гем

(підпис)

Руда А.О.

(ініціали, прізвище)

Іваненко І.М.

(ініціали, прізвище)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 100 стор.; 53 рис.; 13 табл.; 4 додатки; 54 посилання.

Об'єкт дослідження – кобальт-, азот-модифіковане активне вугілля.

Предмет дослідження – синтез, фізико-хімічні властивості та каталітична активність кобальт-, азот-модифікованого активного вугілля.

Методи дослідження – для характеристики кобальт-, азот-модифікованого активного вугілля використовували сучасні фізико-хімічні методи аналізу (рентгенофазовий аналіз, комплексний термічний аналіз, метод низькотемпературної ізотермічної адсорбції/десорбції азоту, рН водної суспензії); для дослідження іонообмінних властивостей використовували рН-потенціометричне титрування; каталітичну активність вивчали в модельних рідиннофазних каталітичних процесах гідролізу боргідриду натрію та розкладання пероксиду водню волюмометричним методом.

Мета дослідження – розробка новітнього каталізатору рідиннофазних окисно-відновних процесів, що перебігають в боргідридних і кисень-водневих паливних елементах.

Задачі дослідження – відпрацювати методику синтезу кобальт-, азот-модифікованого активного вугілля; синтезувати препаративну серію зразків кобальт-, азот-модифікованого активного вугілля; дослідити структурно-адсорбційні параметри, характеристики поверхні, фазовий та кількісний склад отриманих зразків; проаналізувати каталітичну активність синтезованих зразків в модельних рідиннофазних каталітичних процесах гідролізу боргідриду натрію та розкладання пероксиду водню і порівняти отримані результати.

Новизна роботи – вперше на основі попередньо окисненого промислового активного вугілля марки Norit SAE SUPER отримано азотовану модифікацію та кобальт-, азот-вмісну модифікацію активного вугілля. Експериментально визначено точку нульового заряду, питому площу поверхні і рН поверхні синтезованого кобальт-, азот-модифікованого вугілля. Досліджено його каталітичну активність в модельних рідиннофазних каталітичних реакціях

гідролізу боргідриду натрію та розкладання пероксиду водню. Доведено можливість використання синтезованих зразків в якості каталізатору процесу електрохімічного відновлення кисню в паливних комірках, а також боргідридних паливних елементах прямого типу.

Пропозиції щодо напрямку подальших досліджень – детальне вивчення структури отриманих зразків методом XPS та раман-спектроскопією. Створення модельних боргідридних паливних комірок прямого типу з використанням синтезованих зразків кобальт-, азот-модифікованого активного вугілля. Синтез нової препаративної серії кобальт-, азот-модифікованих зразків на вуглецевих нанотрубках.

КОМПОЗИТИ, АКТИВОВАНЕ ВУГІЛЛЯ, КОБАЛЬТ, ПАЛИВНИЙ
ЕЛЕМЕНТ, КАТАЛІЗАТОР, БОРГІДРИД НАТРІЮ

1. Коровин Н. В. Топливные элементы и электрохимические энергоустановки [Текст] / Н. В. Коровин. – М.: Издательство МЭИ, 2005. – 278 с.
2. Замена платины в топливных элементах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ria.ru/science/20170116/1485749611.html>, вільний. – Загол. з екрана. – Мова рос.
3. Фильштих В. Топливные элементы [Текст] / В. Фильштих. – М.: Издательство «МИР», 1968. – 420 с.
4. Ямчук А. И. Топливные элементы и разработка эффективных катализаторов для их оптимизации [Текст] / А. И. Ямчук, В. Г. Систер, М. Р. Тарасевич // Электрохимическая энергетика: сб. науч. тр. / ДонНТУ. – Донецк, 2009. – С. 114-117.
5. Архангельский И. В. Низкотемпературные топливные элементы с протонопроводящей полимерной мембраной: теоретические основы, материалы и конструкции [Текст]: науч. пос. / И. В. Архангельский, Ю. А. Добровольский, Т. Н. Смирнова. – М.: Московский Государственный Университет имени М. В. Ломоносова, 2000. – 84 с.
6. Пахомов Н. А. Научные основы приготовления катализаторов: введение в теорию и практику [Текст]: науч. изд. / Н. А. Пахомов; за общ. ред В. А. Садыкова. – Н.: СО РАН, 2011. – 262 с.
7. Електрохімічні генератори. Паливні комірки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://msd.in.ua/elektroximichni-generatori-palivni-elementi-komirki/>, вільний. – Загол. з екрана. – Мова укр.
8. Керамічна паливна комірка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sofc-edu.com/>, вільний. – Загол. з екрана. – Мова укр.
9. Тарасов Б. П. Проблемы и перспективы создания материалов для хранения водорода в связанном состоянии [Текст] / Б. П. Тарасов // Альтернативная энергетика и экология. – 2006. – № 2. – С. 11-17.